

pretutindeni a fost cea mai democratică forță politică și culturală de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, concluzionează autorul.

Cartea lui Adi Dohotaru se remarcă prin implicarea empatică a autorului față de subiectul tratat, fără ca acest lucru să constituie un neajuns din punct de vedere al calității expunerii. Prin bogăția de informații prezentate, lucrarea este un câștig pentru istoriografia română, dat fiind că studierea mișcării socialiste antebelice a fost în general neglijată după Decembrie 1989. Stilul lui Adi Dohotaru este plăcut și coerent, paginile parcurgându-se cu ușurință. Am fi apreciat dacă autorul acorda o mai mare atenție aparatului critic și celui bibliografic. În unele locuri trimiterele la materialele citate nu corespund cu realitatea, iar împărțirea surselor bibliografice este greșită. Astfel, autorul a grupat nediferențiat în categoria surselor primare atât materiale de epocă tipărite, cât și lucrări istoriografice din prezent, în așa fel încât clasicii gândirii socialiste ajung să se învecineze cu Yuval Noah Harari.

Valentin GHEONEA

Francesco GUIDA, *România în secolul XX*, traducere din italiană de Dragoș Cojocaru, Chișinău, Cartier, 2019, 384 p.

„Unirea este cea mai mare faptă. Pentru unii, e un vis nebun, ce se îndeplinește. Pentru noi e o necesitate istorică, ajunsă la recunoaștere și o suferință mângâiată, o muncă ce-și găsește răsplata. Și, astfel, avem dreptul de a crea acest fapt definitiv și etern”.

Acestea sunt cuvintele lui Nicolae Iorga, publicate într-unul dintre ziarele vremii, în contextul realizării Marii Uniri¹, poate cel mai important moment din întreg secolul al XX-lea pentru România.

România în secolul XX este și una dintre cele mai recente apariții editoriale, care aparține unui autor italian și care a apărut la o editură din Chișinău, Republica Moldova. Este vorba de istoricul Francesco Guida, specializat în istoria Europei Centrale și de Est, profesor al Universității Roma Tre, fost decan al Facultății de Științe Politice și fost membru al Senatului Academic. Cu asemenea referințe biografice ne întâmpină lucrarea de față, care ne arată și alte realizări ale acestuia: Premiul „Howard Marraro” al Societății Americane de istorie italiană pentru una din lucrările sale², Ordinul „Meritul cultural” în grad de ofițer al Președinției Române, Diploma Ministerului Afacerilor Externe al României pentru promovarea valorilor universale în relațiile internaționale, Doctor Honoris Causa al Academiei Bulgare de Științe, iar din 2019 – Doctor Honoris Causa al Universității Babeș-Bolyai din Cluj³.

---

¹ Apud Buzatu *et alii*, 1983:322.

² Este vorba de cartea *Italia și risorgimento balcanic* (1987).

³ Prof. univ. dr. Francesco Guida, DHC al UBB pe platforma Universității Babeș Bolyai, link: <https://news.ubbcluj.ro/event/prof-univ-dr-francesco-guida-dhc-al-ubb/>, accesat la 7.01.2020.

Un asemenea CV te face, de îndată, încrezător în valoarea ridicată a lucrărilor sale, acestea netrebuind să lipsească din bibliotecile universitare sau chiar cele personale, însă acest lucru se va vedea după parcurgerea lucrării de față. De menționat că Francesco Guida a mai scris câteva lucrări despre România precum *La Grande Romania* (2002) și *La Romania Contemporana. Momenti e questioni di storia* (2003), ceea ce arată că autorul are o bază documentară consistentă, așadar lucrarea pe care o recenzăm nu poate fi decât un succes. Deschizând-o însă, îți sare în ochi lipsa notelor de subsol, așadar ne întrebăm din start pe ce se bazează autorul când face unele precizări sau când vine cu informații care, să recunoaștem, pentru unii dintre noi sunt inedite până la momentul lecturii. Chiar și bibliografia, deși este stufoasă (aproximativ 40 de pagini), îți lasă sentimentul că a fost trecută doar pentru a fi o trimitere pentru cititori și nu a fost consultată de autor în totalitate, impresie întărită chiar de cuvintele autorului la începutul acesteia: „Prezenta bibliografie, deși cuprinde titluri numeroase, ar putea fi mai lungă în raport cu producția istoriografică și memorialistică datorată unor autori români, o producție deosebit de bogată începând cu anii '90”.

Conținutul lecturii este împărțit în opt capitole, plus o anexă care cuprinde lista cu toți șefii de stat, de la Alexandru Ioan Cuza până la Traian Băsescu, și de guvern, de la Gheorghe Gr. Cantacuzino (1899-1900) până la Emil Boc (2008-2009). Cele opt capitole cuprind o scurtă istorie a României secolului XX.

Primul capitol intitulat „România până la Primul Război Mondial” prezintă pe scurt principalele evenimente din istoria acestor meleaguri, începând cu cucerirea romană, popoarele migratoare care au trecut pe aici, îi pomeneste pe reprezentanții Scolii Ardelene și arată originea latină a poporului român. În câteva pagini autorul ajunge cu prezentarea istoriei acestor pământuri până la începutul secolului XX. Se poate spune că primul subcapitol reprezintă de fapt o introducere a subiectului care a fost dorit să fie expus de către Francesco Guida în această carte.

Istoria României la începutul secolului XX este prezentată în lucrarea de față coerent, de altfel, întreg conținutul lucrării este coerent, abordabil și ușor de înțeles pentru toți cititorii, indiferent dacă aceștia studiază sau nu istoria.

Primul capitol se încheie cu intrarea României în Primul Război Mondial, nu înainte de a fi trecute în revistă politica românească în contextul Războaielor balcanice și poziția României față de evoluția politicii internaționale.

Politica românească prezentată ca parte a politicii internaționale făcută de granzii Europei la începutul secolului XX (în special de otomani și de statele occidentale) reprezintă ideea principală care reiese din textul primului capitol. De remarcat că Francesco Guida are abilitatea de a face ușor trecerea de la expunerea politicii externe la expunerea celei interne, prezentându-le obiectiv, arătând succesele și eșecurile înregistrate de politica românească. Autorul prezintă cursiv informațiile, fără să intre în detalii care ar putea îngreuna înțelegerea textului.

Capitolul II își propune să prezinte participarea României la Primul Război Mondial și realizarea Marii Uniri și începe cu contextul intrării acesteia în luptă de

partea Antantei. Sunt prezentate punctele forte care au dus la decizia României de a se alătura Triplei Înțelegeri, aducându-se și o serie de detalii pe care nu mulți cititori le cunosc, însă lipsa aparatului critic ne împiedică să descoperim sursele documentare utilizate de Francesco Guida, surse pe care le puteam folosi noi, cititorii, în realizarea unor viitoare studii sau lucrări științifice.

În mare parte capitolul II reîmprospătează memoria cititorilor de istorie cu informații pe care, cu siguranță, aceștia le-au învățat în școală. Este de lăudat faptul că, deși evenimentele sunt prezentate în doar douăzeci de pagini, în care se arată pe scurt activitatea României de-a lungul războiului și drumul spre Marea Unire, la finalul capitolului până și cel mai neexperimentat cititor de istorie are deja o imagine a ceea ce a însemnat Marele Război pentru România și mai ales pentru societatea românească. Capitolul se încheie cu o lectură plăcută pentru cititorii naționaliști: *Războiul cu Ungaria* (1919).

Capitolul III al lucrării lui Francesco Guida se numește *Noile hotare. Reformele și criza politică de după război* și își propune să analizeze statutul României în contextul internațional, chestiunea Dunării, situația politico-economică grea a țării după război, înfăptuirea reformei agrare și a legii electorale, evoluția politică din anii imediat următori încheierii războiului, analiza activității primului guvern Averescu, prezentarea scenei politice românești și a altor chestiuni de politică internă. De-a lungul acestui capitol care prezintă situația reală a României în primii trei ani de după război și care, în comparație cu capitolul anterior (*Participarea României la Primul Război Mondial*), este de aproape trei ori mai lung (cincizeci de pagini), autorul aduce foarte multe date și cifre pe care nu știm de unde le-a luat, din cauza lipsei notelor de subsol.

Capitolul IV se intitulează *România mare între cele două războaie mondiale (1922-1937)*. În acest capitol (37 pagini), Francesco Guida urmărește evoluția României în perioada interbelică, care este și ideea principală a acestui capitol. De-a lungul celor nouă subcapitole, autorul aduce în discuție revenirea liberalilor la putere în 1922, formarea primului guvern legislativ interbelic (prezentând în mareșii componența acestuia), noua constituție din 1923, evenimentele de la Nicolaevka și Tatarbunar care urmăreau organizarea unor insurecții care să aibă ca rezultat desprinderea Basarabiei de România, ș.a.m.d. De asemenea autorul prezintă mai multe măsuri luate de conducerea României pentru asigurarea liniștii publice și a stabilității politice.

În afară de politica internă în perioada interbelică, Francesco Guida ne prezintă și politica externă a României (în aproximativ o pagină). Jonglarea între prezentarea politicii interne și a celei externe se face coerent, fără a cădea în detalii care ar irita cititorul, ceea ce este un mare atu al acestei cărți. După ce trece în revistă și a doua guvernare a lui Averescu, ca și pe cele ale lui Maniu și Iorga, capitolul se încheie cu prezentarea succintă a Gărzii de Fier și a unor succese ale culturii românești.

Capitolul V are ca scop prezentarea dictaturilor lui Carol al II-lea și Ion Antonescu dar și participarea României la Al Doilea Război Mondial, toate acestea

în doar treizeci de pagini. Istoriografia românească numără sute de volume atât despre România în Al Doilea Război Mondial, cât și despre situația României sub cele două dictaturi, nemaipunând la socoteală miile de fonduri documentare din arhive, așadar autorul putea face o lucrare de proporții, foarte bine documentată, detaliată; însă scopul său nu este de a face o lucrare greoaie, suprasaturată de amănunte cum găsim la unele lucrări de istorie militară (în care aproape te pierzi în numărul batalioanelor, regimentelor, brigăzilor și diviziilor înșirate), ci să creeze o lectură accesibilă unui public mai larg. În cele treizeci de pagini ale capitolului, autorul expune ideile principale, legate armonios, urmărind cronologia. Armonia cu care leagă informațiile se găsește pe întinderea întregului text, lucru foarte bine stăpânit de Francesco Guida.

Ultimele trei capitole sunt destinate prezentării epocii comuniste, de la instaurarea regimului comunist și preluarea puterii depline până la venirea lui Ion Iliescu la conducere după Revoluția din decembrie 1989 și contactele (nu cumva, mai corect exprimat, intrarea în/integrarea în?) cu NATO și Uniunea Europeană. Sunt tratate pe scurt modul cum au acaparat comuniștii scena politică românească, eliminarea dizidenței, intrarea României în sfera sovietică de control și influență, politica adoptată de regimul de la București față de Moscova, atât înainte, cât și după 1960 și desprinderea de tutela sovietică, numită de autor *Erezia românească*. În afară de acestea mai sunt prezentate principalele momente din politica externă după venirea lui Nicolae Ceaușescu la conducerea partidului unic și a țării precum atitudinea României față de „Primăvara de la Praga”, dar și contactele cu Occidentul: vizitele lui De Gaulle și Nixon în România, aderarea României la GATT, FMI, Banca Mondială ș.a.

Lucrarea se încheie cu prezentarea unor cifre care indică nivelul de trai și a puterii de cumpărare a cetățeanului român după aderarea la Uniunea Europeană, cifre pe care nu știm de unde le ia autorul. Existența aparatului critic și menționarea surselor de documentare ar fi fost un mare atu al acestei lucrări, putându-se dezvolta cercetarea și chiar descoperi lucruri noi.

La finalul lecturii acestei cărți, rămâi cu o bază de cunoștințe în mare parte actualizată. Multe dintre cele citite în lucrarea istoricului italian se învață în învățământul preuniversitar. Totuși, autorul aduce, după cum am spus și mai sus, unele date noi, probabil din arhive, care ajută la crearea unei imagini cât mai bune.

Bibliografia de la sfârșitul cărții este stufoasă și de mare ajutor unui tânăr cercetător aflat la începutul cercetării istoriei, fiind împărțită după diferite criterii: perioadă, relații internaționale etc.

Ca puncte forte ale acestei lucrări indicăm ușurința cu care leagă autorul evenimentele. Trece ușor, armonios și coerent de la o idee la alta, de la un eveniment la altul. Un alt punct forte este legat de detalii. Autorul știe unde să se oprească cu detaliile și evită cu succes unele amănunte care ar îngreuna urmărirea ideii principale, mai ales dacă lucrarea nu este citită de un lector cu o bogată bază istoriografică. Așadar cartea poate fi ușor înțeleasă de oricine și este destinată unei

mase cât mai mari a publicului. Probabil aceasta a fost și ideea autorului când s-a apucat de scris/a început acest proiect editorial.

Ca puncte deficitare, lipsa notelor de subsol ocupă primul loc. Mulți istorici și cercetători ar fi putut folosi lucrarea lui Guida ca o sursă de trimiteri. De multe ori nu știi ca cititor de unde are autorul unele informații, ceea ce nu este deloc indicat pentru o lucrare de istorie a secolului XX. Un alt aspect deficitar îl reprezintă faptul că, așa cum am arătat mai sus, momentele cruciale ale secolului XX sunt prezentate extrem de succint. Realizarea Marii Uniri sau participarea la Al Doilea Război Mondial sunt descrise ca unor elevi de școală, cel mult de liceu, aici autorul neținând cont că lucrarea sa va putea fi citită și de istorici cu mai multă sau mai puțină experiență, însă care au lecturat la vremea lor lucrări mult mai consistente despre aceeași temă.

Mai este o chestiune care trebuie adusă în discuție vis-à-vis de această lucrare. Aceasta a fost scrisă în limba italiană de către autor, ca mai apoi să fie tradusă în limba română. De aceea este posibil ca în unele momente Francesco Guida să fi dorit să creeze altă imagine cititorului. De multe ori traducerea lasă de dorit, transmițând o altă percepție cititorului, însă aici nu pare să fie cazul, din cauza asemănării dintre cele două limbi.

Un alt punct deficitar este că autorul nu intră în adâncimea niciunei ramuri istorice. Istoria militară este cu totul evitată, istoria economică sau socială – prea puțin exploatată, asta poate că și din cauză că Francesco Guida este profesor la o facultate de științe politice, nu de istorie. Lucrarea de față poate fi ușor catalogată ca o lucrare de popularizare, o lucrare prin care autorul să își găsească un loc în istoriografie, însă acest lucru are și un revers al medialiei.

Deoarece lucrarea este una generală, aceasta riscă să fie prea puțin citită, asta și din cauză că foarte mulți istorici români, nume cu greutate în istoriografia autohtonă au realizat lucrări pe același subiect, însă mult mai bine documentate. De exemplu, Ioan Scurtu este doar unul dintre cei care au scris despre istoria României în secolul trecut și oricând lucrările sale pot lua fața cărții lui Francesco Guida.

Concluzia acestei recenzii este că nici un cititor nu va avea nimic de pierdut dacă va citi lucrarea lui Francesco Guida: *România în secolul XX*, scrisă în limba italiană și tradusă de Dragoș Cojocaru, ocazie cu care își va readuce aminte o mulțime de lucruri învățate în școală. Este o carte ușor de citit, în care nu te afunzi în detalii, însă la care lipsește aparatul critic, neputându-se valorifica sau dezvolta unele idei.

Referințe

Buzatu, Gheorghe et alii (1983) *Aspecte ale luptei pentru unitatea națională, Iași: 1600-1859-1918*, Iași: Junimea.

Florin Vasilică PASCARU